

Dr. Dan-Drăgoș SICHIGEA¹

„CEL MAI DE SEAMĂ EVENIMENT DIN ISTORIA MARINEI NOASTRE“

„Înfăptuirea fondului național al Marinei prin Înalta sollicitudine a Majestății Voastre reprezintă cel mai de seamă eveniment din istoria Marinei noastre căreia pentru prima dată i se creiază un izvor de venituri și de posibilități de realizare a unui program“².

Astfel începea telegrama de mulțumire a ministrului Aerului și Marinei, generalul Paul Teodorescu, către Carol al II-lea. Fondul Național al Marinei la care se referea mesajul generalului a luat ființă prin Decretul Lege nr. 3278 din 23 septembrie 1938:

„Art. 1. Actuala taxă de jumătate la sută din valoarea mărfurilor și produselor exportate prin porturile dunărene și maritime, creată

prin legea din 18 Noembrie 1883 și 10 Mari 1896, cu modificările aduse prin legea publicată în Monitorul Oficial nr. 170 din 3 August 1929 pusă în aplicare prin deciziunea Ministerului de Industrie și Comerț cu nr. 7906 din 1931, publicată în Monitorul Oficial nr. 33 din 10 Februarie 1931 aplicată pe baza tabelii publicată în Monitorul Oficial Nr. 33 din 10 Februarie 1931, cu modificările aduse prin jurnalul Consiliului de Miniștri cu nr. 695 din 30 Martie 1938, se sporește, pe data promulgării acestui decret, cu sută la sută pentru mărfurile și produsele exportate și 250 la sută pentru mărfurile și produsele importate.

Art. II. Taxele cu sporurile prevăzute la art. 1. se vor aplica și la mărfurile și produsele importate sau exportate prin vămile dela uscat, precum și la transporturile în cabotaj, socotindu-se aceste din urmă, transporturi ca export.

Art. III. Se exceptează dela sporul indicat mai sus produsele petrolifere prevăzute la articolele vamale no. 1010 până la 1017 inclusiv, precum și cereale prevăzute la articolele vamane no. 281 și 285, pentru care se va aplica numai taxa indicată la tabela arătată la art. 1.

Art. IV. Sumele rezultate din încasarea sporurilor de taxe, prevăzute la art. 1, precum și totalitatea sumelor rezultate din încasarea taxelor instituite prin art. 2 de mai sus, se afectează pentru lucrări în legătură cu dezvoltarea maritimă și fluvială, ca porturi, baze navale, canaluri, apărarea coastelor, nave etc.

Art. V. Perceperea sporurilor de taxe și a nouilor taxe prevăzute în prezentul decret se va face ca și pentru actuala taxă de ½ la sută de către Ministerul de Finanțe prin Vămi, iar produsul acestor sporuri și taxe noi va constitui „Fondul Național al Marinei” (F.N.M.).

Sumele realizate din aceste încasări se vor vărsa de către Vămi, împreună cu sumele produse de vechea taxă de ½ la sută la Banca Națională a României în contul de Trezorerie al Administrației Comerciale a Porturilor și Căilor de Comunicație pe Apă (P.C.A.) care va defalca cota respectivă vechilor taxe, constituind veniturile sale proprii bugetare, iar realul îl va vira la Banca Națională a României la dispoziția Ministerului Aerului și Marinei.”

Art. VI. Fondul Național al Marinei va fi angajat și cheltuit în scopurile arătate la Art. 4, după normele stabilite prin Î.D.R. nr. 3013, publicat în Monitorul Oficial din 13 Noiembrie 1934 cu modificările aduse prin înaltul decret nr. 3724 publicat în Monitorul Oficial din 19 Noiembrie 1937.

DAT ÎN SINAIA LA 23 SEPTEMBRIE 1938³

Generalul Teodorescu avea motive evidente să fie mulțumit de actul legislativ. Cu toate progresele clare, Marina Regală a României se găsea într-o situație dificilă, din punctul de vedere al asigurării principalei sale misiuni, cea de protejare a coastelor proprii. Ultimele analize realizate de Comandamentul Marinei asupra raportului de forțe din Marea Neagră și obiectivelor pe care trebuia să le îndeplinească Marina în caz de război, subliniau importanța rutelor comerciale pe apă. Legea promulgată pe 23 septembrie 1938, constituirea Fondului Național al Marinei, privind suplimentarea cotelor alocate Marinei Militare din taxele vamale, era cu atât mai importantă, cu cât 87% din schimburile comerciale ale României se făceau pe calea apelor.⁴

Programul naval stabilit în anul 1938 prevedea o dotare în parametri considerabil mai moderați decât precedentele. Factorii de decizie ai Marinei au pornit de la „unitatea de larg a flotei românești”, care urma să fie formată din:

„un crucișător protejat (greu, n.n.), a cărui artilerie, protecție și viteză să fie superioare acelorale celui mai modern crucișător rusesc [...]

-patru contra-torpiloare – cu o viteză cu cel puțin 3-4 noduri superioară și cu artileria superioară aceleia a contra-torpiloarelor rusești”⁵.

După constituirea unității de larg, Comandamentul preconiza crearea unei forțe de sprijin, care să ia ființă în mod ideal cât mai repede după intrarea în dotare a navelor mari. Forța cuprindea „6 submarine, de tipul celorla în construcție; 8 dragoare și puitoare de mine, de circa 500 tone; 6 vedete anti-submarine, de circa 50 tone; 1 puitor de mine, de circa 700 tone; 1.000 mine; aviația (2 escadrile de explorare, 2 escadrile de bombardament); artileria de coastă și A.A.”.⁶

Marina dorea două astfel de tranșe (unitate de larg+unitățile de sprijin), costul total al întregului program fiind de peste 9.5 miliarde dolari (5.1 miliarde pentru tranșa I și 4.4 miliarde pentru tranșa a doua). Alături de aceste tranșe pentru Divizia de Mare, cea de Dunăre trebuia dotată cu 7 vedete fluviale, 200 de mine de baraj și 500 de mine derivante (de curent). Suma totală pentru unitatea fluvială se ridica la alte 205 milioane.⁷

Este evident că sumele vehiculate în planul naval, elaborat sub conducerea viceamiralului Petre Bărbuneanu⁸, erau peste puterile financiare ale României, astfel că orice sursă de finanțare pentru înzestrarea cu nave era binevenită. De aceea, răspunsul

comandantului Marinei Regale a României sublinia nevoia stringentă de credite, desigur în stilul vremii:

„Marina Regală și comercială Română trăește momente istorice de mare entuziasm.

De mai bine de 70 de ani, de când ea a luat ființă, nu a avut niciodată un izvor sigur de venituri, deși prin ea și personalul ei a făcut să rămână în țară bogății pe care puțini le-au apreciat.

Pusă la încercări continui și luptând din greu pentru a se desvolta în interesul comerțului pe mare și apărarea litoralului Țării, Marina noastră nu a găsit până acum o suficiență înțelegere a rostului ei de a fi.

Literatura noastră maritimă de ieri și de azi a avut întotdeauna ca motto: Cheia mântuirii noastre este calea Dunărei la marea largă, dar nimeni nu a ascultat această frază biblică și nu a venit cu atât iubire și voință să transforme acest postulat în fapt împlinit, ala cum în anul 1938 s-a petrecut prin dorința Domniei Voastre în calitate de Ministru al Aerului și Marinei și prin Înalta Sollicitudine a M. S. Regelui.

Înfăptuirea Fondului Național al Marinei, singurul în măsură să asigure Marinei noastre o constantă și armonioasă dezvoltare, potrivită nevoilor Țării, reprezintă o într-adevăr cel mai de seamă eveniment din istoria Marinei Române.

Iată de ce Domnule Ministru, prin glasul meu, marinarii vă exprimă sentimentele lor de adâncă recunoștință și admirație și pun speranțe într-un viitor mai bun al dezvoltării noastre pe mare.

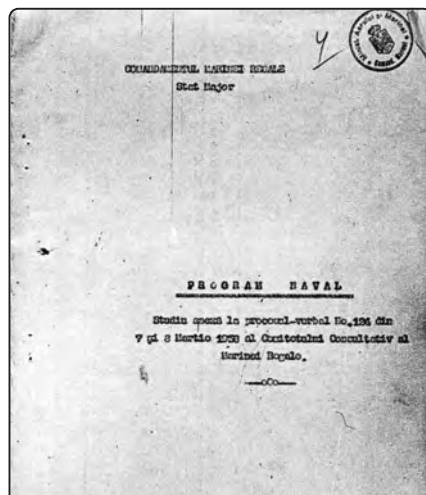
Acest fond va face operă durabilă și pavilionul țării, fluturând pe albasturul imensității mărilor, va aminti generațiilor viitoare că Marina Română a avut un Ministru care a înțeles marea și binefacerile ei pentru un popor.

Vă urez Domnule Ministru, ca

an de an să botezați noi nave ale Marinei noastre.

Contr` Amiral (ss) Bărbuneanu Petre.”⁹

Chiar din 1937 Ministerul Aerului și Marinei aprobase referatul Comandamentului Marinei Regale pentru realizarea în țară

a trei nave, o primă tranșă a unui eventual plan naval: două submarine (unul torpilor, celălalt minier) și o navă „aruncătoare de mine” (puitor). Conducerea ministerului sprijinea eforturile Comandamentului Marinei Regale de a dezvolta construcțiile navale în țară, prin crearea unui șantier „capabil să construiască atât nave de suprafață cât și submarine”, după cum se exprima documentul care aproba investiția. La fel de importantă era și capacitatea de a executa reparații și modificări ale navelor existente¹⁰. Amiralul Bărbuneanu a fost cel care, în calitatea sa de Director al Marinei, în 1937, a analizat diferitele oferte ale firmelor străine și din țară, de a pune bazele unui șantier naval în România. Soluția optimă a fost propusă de Ingenieurskantoor voor Scheepsbouw (I.v.S.)¹¹, din Olanda, împreună cu U.D.R. Reșița.

Importanța Fondului Național al Marinei a fost reiterată aproximativ două săptămâni mai târziu,

cu ocazia înmânării medaliilor onorifice membrilor echipajului distrugătorului „Regina Maria”. Nava a făcut față cu brio furtunii din ianuarie 1938, când se deplasa către Pireu, cu Voievodul de Alba Iulia la bord. Prezent la ceremonia organizată de Liga Navală Română, generalul Paul Teodorescu a fost felicitat de către comandantul Marinei pentru reușita recentă – constituirea Fondului Național al Marinei:

„Domnule Ministru,

În ziua de 23 Septembrie 1938, când s-a semnat de către M.S. Regele Decretul Lege pentru înfăptuirea Fondului Național al Marinei s-a înscris în Istoria Marinei o pagină de înaltă solemnitate și nețărmuită trăinicie.

Această zi – în care s-a desăvârșit cel mai de seamă eveniment, menit să asigure dezvoltarea și propășirea viitoare a Marinei – nu se va uita nici odată.

Îmi este dat mie acum, Domnule Ministru, ca – aici în fața Dumneavoastră și a camarazilor – mă întorc la zilele cele din început ale Marinei și – depănând cu amintirea lor firul înfășurat pe răbojul ei istoric – să constat că nu pot găsi o filă de istorie, care să conțină o operă mai durabilă și de mai mare însemnătate ca aceea care- în ziua de 25 Septembrie – a fost înfăptuită de Dumneavoastră cu Înalta Sollicitudine a M. S. REGELUI.

Ma gândesc la primii ani după războiul Neatârării dela 1877/1878, la acea perioadă de timp, în care s-au pus primele jaloane de organizare și pregătitoare ale Marinei, și în care Generalul Maican reușește să obțină construirea celor dintâi unități navale de luptă.

Mă gândesc apoi la evenimentele dintre anii 1900 și 1905 când – sub presiunea lor – Ministrul de Războiu dina cel timp, Generalul Manu, prevede în bugetul din 1908 suma de 12 milioane lei, pentru construcția a 4

monitoare și 8 vedete de Dunăre.

După războiul de întregire a neamului, litoralul și apele noastre maritime se găsesc fără apărare mobilă și, în urma unor mari străduințe, se reușește dotarea Marinei cu navele actuale.

Acum 2 ani – prin creierea Ministerului Aerului și Marinei – Domnul Nicolae Caranfil, întâiul Ministru, descătușează Marina și-i dă avânt spre dezvoltare; după Domnia sa, domnul Ministru Radu Irimescu pășește la alte înfăptuiri, punând în construcție 2 submarine, 1 pui-tor de mine, 1 navă școală nouă și întemeiază șantierul naval dela Galați.”

Dacă aceste înfăptuiri ale predecesorilor Dvs a contribuit la o propășire timidă a Marinei, aceasta se datorește numai faptului că lipsea Marinei sura sigură, temeinică și durabilă, care să-i asigure dezvoltarea firească, în raport cu nevoia de apărare pe apă și cu interesul economic al țării.

Realizarea acestei mărețe opere, găsirea isvorului de alimentare sufletească și financiară necesară propășirii Marinei, V-a fost dat Domnule Ministru, s-o înfăptuiți Dumneavoastră, cu colaborarea prețioasă a domnului Amiral Gheorghiu, Secretarul General al Ministerului Aerului și Marinei, precum și a domnului inginer inspector general Mihalopol, directorul general al P.C.A.

Fiind adânc convins că această mare victorie – atât a Dumneavoastră cât și a Marinei – se datorește numai desăvârșitei înțelegeri și a dragostei ce purtați Marinei noastre, vă rog să-mi îngăduiți, Domnule Ministru, ca – în numele meu personal și a tuturor camarazilor din Marine Regală – să vă exprim încă odată devotamentul și recunoștința noastră pentru ceiace ați înfăptuit.

Rog totodată să-mi îngăduiți să ridic paharul în

sănătatea și fericirea Dumneavoastră, invitând pe toți comesenii să strige alături de mine:

Trăiască Domnul General Adjutant Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei.

Și acum, domnule Ministru, în amintirea zilei neuitate de 23 Septembrie 1938, ne am gândit să vă oferim și vă rog să primiți această miniatură de far, care simbolizează: privirile tuturor marinarilor spre lumina călăuzitoare.¹²

Fondul Național al Marinei a reprezentat, cu siguranță, un moment important pentru efortul pregătirii de război a României în ceea ce privește apărarea pe apă. La nici un an de la constituire, România încheia construcția primei nave moderne de război construită integral în țară – pui-torul de mine „Amiral Murgescu”. Tot în 1939 s-au inițiat negocierile pentru achiziționarea mai multor vedete torpiloare din Marea Britanie și s-au început lucrările la alte două submarine.

“THE MOST IMPORTANT EVENT IN THE HISTORY OF THE ROMANIAN NAVY”

Abstract: This paper describes the events of 1938, when the Romanian political and military authorities decided to create a National Fund for the Navy. The Fund was designed to contribute with financial resources to the development of the commercial fleet and more so for the Navy. All of the major figures involved described it as “the most important moment in the history of the Navy”.

Keywords: General Paul Teodorescu, National Fund for the Navy, 1938, commercial fleet, navy.

NOTE

[1] Muzeul Național al Marinei Române

[2] Arhivele Militare Naționale, fond Statul Major al Marinei, dosar 130, f. 3.

[3] *Ibidem*, f. 1-3.

[4] *Ibidem*, fond Comandamentul Marinei Militare, dosar 783, f. 5.

[5] *Ibidem*, f. 13.

[6] *Ibidem*, f. 15.

[7] *Ibidem*, f. 21.

[8] Amiralul Petre Bărbuneanu (1881-1979) – și-a început cariera la cumpăna dintre secolele al XIX-lea și al XX-lea, fiind ofițer în cadrul Diviziei de Dunăre. După alte posturi, pe bricul „Mircea” și la Institutul Geografic al Armatei, a revenit la Dunăre, în cadrul Apărărilor sub Apă. El a comandat șalupa „Bujorescu” cu ocazia

primei acțiuni a războiului, din 1916: atacul cu torpile împotriva navelor austro-ungare. După război a urcat repede treptele ierarhiei Marinei, fiind comandant de divizie, atât la fluviu, cât și la Marea Neagră, preluând comanda supremă în 1937. După trecerea în rezervă în 1940, a revenit ca Ministru Subsecretar de Stat pentru Marină în 1945. (Marian Moșneagu, Dicționarul marinarilor români, Editura Militară, București, 2008, pp. 54-57.)

[9] Arhivele Militare Naționale, fond Statul Major al Marinei, dosar 130, f. 4.

[10] *Idem*, fond Comandamentul Marinei Militare, dosar nr. 714, f. 4.

[11] Donald J. Stocker, Johnathan A. Grant, *Girding for Battle. The Arms Trade in a Global Perspective*, 1815-1940, Londra, Praeger, 2003, p. 124.

[12] Arhivele Militare Naționale, fond Statul Major al Marinei, dosar 130, ff. 7-8.